

BESLUT
2016-04-11

Dnr: 2016-00116

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 4 januari 2016

Saken

Utbetalning

Nämndens beslut

Nämnden avslår överklagandet till den del det överklagade beslutet inte har ändrats genom CSN:s beslut av den 18 mars 2016.

Nämnden avvisar NN:s yrkande om skadestånd.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för utbytesstudier i Storbritannien, under vårterminen 2016. Han ansökte även om bl.a. merkostnadslån för utlandsstudier. I samband med ansökan uppgav NN bl.a. följande. Han har stora kostnader som han måste betala i förväg och vill ha utbetalning av bidrag och lån i förskott i en klumpsumma. – NN bifogade ett intyg, av vilket framgår att hans hyra är uppdelad och ska betalas vid två tillfällen, £1031 den 22 januari 2016 och £1024 den 6 maj 2016.

CSN beviljade studiemedel under 20 veckor (veckorna 6 – 25), men avslog ansökan om att få hela studiemedelsbeloppet för vårterminen 2016 utbetalat innan studierna börjar, med hänvisning till att NN:s skäl inte är sådana särskilda skäl som krävs.

CSN beviljade, i ett separat beslut, NN merkostnadslån för utlandsstudier i 20 veckor. Av beslutet framgår att ordinarie studiemedel samt merkostnadslån för utlandsstudier betalas ut månadsvis enligt en i beslutet intagen utbetalningsplan.

NN överklagade besluten och anförde i huvudsak följande. Han måste betala in hyra vid endast två tillfällen och vill därför att studiemedlen utbetalas vid ett tillfälle, dvs. vid kursstarten. Hyreskostnaden vid det första betalningstillfället uppgår till 12 990 kronor och vid det andra tillfället till 12 912 kronor.

CSN överlämnade ärendet och upplyste om att CSN inte har funnit skäl att ändra beslutet. CSN inkom därefter, på nämndens begäran, med ett yttrande, i vilket CSN anförde i huvudsak följande. Den 1 juni 2015 förändrades regelverket för utlandsstudier. Bl.a. lämnas studiemedel i form av studielån numera med samma belopp som vid studier i Sverige. Tidigare lämnades lån med belopp som anpassats efter kostnadsläget i studielandet. Samtidigt infördes ett nytt merkostnadslån för utlandsstudier. Syftet med det nya lånet var att motverka att de studerandes val av studieland och internationella rörlighet skulle begränsas, i och med det belopp som kan lämnas som ordinarie studielån kom att sänkas vid studier i vissa länder. Mot denna bakgrund menar CSN att det nya merkostnadslånet för utlandsstudier måste anses vara avsett att täcka ordinarie levnadskostnader, exempelvis kostnader för mat och boende. CSN anser därför att merkostnadslån för utlandsstudier kan betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad, om den studerande kan visa att han eller hon har ordinarie levnadskostnader som måste betalas, före den tidpunkt merkostnadslånet annars skulle betalas ut.

CSN anser att 16 kap. 4 a § CSNFS 2001:1 har utformats på ett sätt som innebär att utbetalning av merkostnadslån för utlandsstudier på annat sätt än förskottsvis varje månad, bör utgöra huvudalternativet i de fall den studerande har levnadskostnader som måste betalas före den tidpunkt studiemedel annars skulle betalas ut. Om summan av de levnadskostnader, som den studerande måste betala i förskott, understiger det belopp som kan betalas ut i förskott i form av merkostnadslån för utlandsstudier saknas anledning att betala ut ordinarie studiemedel i förskott. CSN menar därför att utbetalning av ordinarie studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad, med anledning av höga inledande levnadskostnader, endast bör kunna komma i fråga om

- Den studerande *inte* uppbär studiemedel i form av merkostnadslån för utlandsstudier, eller om
- De levnadskostnader som ska betalas i förskott, överstiger det belopp som kan betalas ut i förskott i form av merkostnadslån för utlandsstudier.

I de fall en studerande som uppbär merkostnadslån för utlandsstudier har höga inledande levnadskostnader, anser CSN att det i första hand är merkostnadslånet som bör betalas ut i förskott. CSN menar att utbetalning av ordinarie studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad endast bör kunna komma i fråga, i de fall summan av de inledande kostnaderna överstiger det merkostnadslån som kan betalas ut i förskott. CSN har i ett tidigare yttrande angivit att myndigheten bedömer att det bör anses finnas särskilda skäl att betala ut ordinarie studiemedel i förskott, i de fall höga inledande levnadskostnader överstiger det belopp som betalas ut till den studerande vid hans eller hennes första utbetalningstillfälle. CSN anser att samma utgångspunkt bör tillämpas, i de fall den studerande även har merkostnadslån för utlandsstudier. CSN anser därför att följande bör gälla utbetalning av ordinarie studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad, när studerande som uppbär merkostnadslån för utlandsstudier har höga inledande levnadskostnader. Ordinarie studiemedel bör endast betalas ut i förskott, om summan av de inledande kostnaderna överstiger det merkostnadslån som kan betalas ut i förskott med ett belopp, som *minst* motsvarar den studerandes första månatliga utbetalning av ordinarie studiemedel. Enligt intyg förföll £1031, avseende NN:s boende- kostnader under vårterminen 2016 till betalning den 22 januari 2016. Beloppet motsvarar

12 810 kronor. Enligt ursprunglig utbetalningsplan skulle studiemedel betalas ut först i samband med att beviljningsperioden startade den 8 februari 2016. CSN anser därmed att NN har visat att han, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka. CSN anser därför att merkostnadslån för utlandsstudier avseende hela studieperioden, kan betalas ut vid ett tillfälle. De merkostnadslån som kan betalas ut i förskott uppgår sammanlagt, under hela den aktuella studieperioden, till 11 060 kronor. De levnadskostnader som NN behövde betala i förskott innan studiestarten uppgår till 12 810 kronor. Enligt ursprunglig utbetalningsplan skulle 7 428 kronor ha betalats ut till NN som ordinarie studiemedel vid hans första utbetalningstillfälle. Eftersom summan av NN:s inledande levnadskostnader (12 810 kronor) inte överstiger det merkostnadslån som kan betalas ut i förskott (11 060 kronor) med minst detta belopp, anser CSN att det saknas särskilda skäl att även betala ut de ordinarie studiemedlen i förskott. Den 6 maj 2016, när NN ska betala ytterligare £1024 till sin läroanstalt, kommer CSN att ha hunnit betala ut 37 140 kronor i ordinarie studiemedel till NN. CSN kan vidare konstatera att den aktuella inbetalningen delvis tycks avses hyra för tid efter att perioden med studiemedel har tagit slut, dvs. hyra för veckorna 26 – 28 år 2016. CSN anser därför att den aktuella förskottsbetalningen inte bör anses utgöra särskilda skäl att betala ut de ordinarie studiemedlen på annat sätt än förskottsvis varje månad.

NN har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på CSN:s yttrande, och har därefter inkommit med sådana och även begärt skadestånd för hanteringen av hans ärendet hos CSN.

CSN beslutade den 18 mars 2016 att betala ut merkostnadslånet för utlandsstudier om 11 060 kronor för veckorna 6 – 25, år 2016, i förskott som en engångs-utbetalning, dvs. i enlighet med hans ansökan.

Författningsbestämmelser

Bestämmelser om utbetalning av studiemedel finns i 3 kap. 30 § studiestödslagen (1999:1395), samt i 3 kap. 39 § studiestödsförordningen (2000:655).

Enligt 3 kap. 39 § studiestödsförordningen sker utbetalning av studiemedel förskottsvis varje månad. Enligt samma bestämmelse får utbetalning göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. Vidare anges att CSN får meddela närmare föreskrifter om utbetalning av studiemedel.

Enligt 3 kap. 25 b § andra stycket 4 studiestödsförordningen får CSN meddela föreskrifter om utbetalning av studiemedel för utlandsstudier.

Av 16 kap. 1 a § CSNFS 2001:1 framgår följande. Bestämmelser om att utbetalning av studiemedel vid studier i Sverige sker förskottsvis varje månad finns i 3 kap. 39 § studiestödsförordningen. Vid utlandsstudier sker utbetalning av studiemedel förskottsvis varje månad, om inte annat följer av 4 a §.

Av 16 kap. 4 § CSNFS 2001:1 framgår följande. Med undantag av den första utbetalningen för en studiestödsperiod betalas studiemedel ut den 25:e i månaden. Om denna dag inte är en bankdag, görs utbetalningen närmast föregående bankdag. Studiestödsperiodens första utbetalning görs tidigast den första dagen i studiestödsperioden. Om studiemedel betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad enligt 4 a §, kan utbetalning dock göras tidigast tre veckor före studiestödsperiodens början.

Av 16 kap. 4 a § CSNFS 2001:1 framgår följande. Vid utlandsstudier får studiemedel i form av merkostnadslån betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka. Studiemedel får även betalas ut på annat sätt, om det finns särskilda skäl.

Nämndens bedömning

Såsom redovisats ovan har CSN numera beslutat att betala ut merkostnadslånet för utlandsstudier i förskott som en engångsutbetalning. Frågan i ärendet är därmed om det finns särskilda skäl att betala ut de ordinarie studiemedlen på annat sätt än förskottsvis varje månad.

Nämnden konstaterar inledningsvis att det redan av den ovan redovisade bestämmelsen i 16 kap. 4 a § CSNFS 2001:1 framgår att, vid utlandsstudier, studiemedel i form av merkostnadslån får betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad om den studerande kan visa att han eller hon, före den tidpunkt studiemedel annars skulle ha betalats ut, måste bekosta sådant som lånet är avsett att täcka. När det gäller utbetalning av ordinarie studiemedel följer av samma bestämmelse att även sådant får betalas ut på annat sätt än förskottsvis varje månad, om det finns särskilda skäl.

Nämnden finner, i likhet med CSN, att det bör finnas särskilda skäl att betala ut ordinarie studiemedel på annat sätt än förskottsvis varje månad, t.ex. om den studerande kan visa att han eller hon har höga inledande levnadskostnader som måste betalas i förskott. Nämnden delar även CSN:s uppfattning att det, i de fall en studerande har merkostnadslån för utlandsstudier och har höga inledande levnadskostnader, i första hand är merkostnadslånet som bör betalas ut i förskott. I sammanhanget vill nämnden erinra om att merkostnadslånet för utlandsstudier, på samma sätt som ordinarie studiemedel, avser att täcka sedvanliga levnadskostnader som mat och boende och att det infördes i samband med den regelförändring som innebar att ordinarie studielån utgår med samma belopp oavsett studieland.

Nämnden har i ett vägledande avgörande, diarienummer 2016-00359, uttalat att – vid bedömningen av om de inledande levnadskostnaderna ska anses vara höga – en utgångspunkt bör vara att kostnaden ska motsvara den första utbetalningen av studiemedel. Enligt nämndens mening bör samma princip gälla i förevarande fall. Det innebär att de ordinarie studiemedlen endast bör betalas ut i förskott, om summan av de inledande kostnaderna överstiger det merkostnadslån

som kan betalas ut i förskott med ett belopp, som *minst* motsvarar den studerandes första utbetalning av ordinarie studiemedel.

Av utredningen har, som sagts ovan, framkommit att NN har en inledande förskottshyra om 12 810 kronor som ska betalas innan studiernas början och att han numera fått en förskottsutbetalning av merkostnadslån för utlandsstudier om 11 060 kronor. Den kvarstående summan, 1 750 kronor, av NN:s inledande levnads-kostnader är därmed inte så hög att det finns särskilda skäl att betala ut de ordinarie studiemedlen i förskott. Gällande den andra förskottthyran som ska betalas i maj, finner nämnden, i likhet med CSN, att NN vid det tillfället redan hunnit få ordinarie studiemedel utbetalat till ett belopp som överstiger denna kostnad. Mot denna bakgrund, och då det heller inte i övrigt framkommit särskilda skäl, ska överklagandet avslås i den del som inte ändrats av CSN genom beslutet av den 18 mars 2016.

NN har även begärt skadestånd med hänvisning till CSN:s handläggning. Nämnden kan dock inte pröva NN:s yrkande om skadestånd. Enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten handläggs sådana anspråk av Justitiekanslern eller den förvaltningsmyndighet inom vars verksamhetsområde en skada har inträffat. NN:s yrkande om skadestånd ska därför avvisas.

Hans Göran Åhgren

Anni Tuliv

Beslut har fattats av Charlotte Waas, ordförande, Anita Enocksson, vice ordförande, Hans Göran Åhgren, direktör, samt ledamöterna Johan Borre, Hans Eklund, Eva Gullfeldt, Mikael Herjevik och Birgitta Åkerman
Föredragande: Anni Tuliv

Kopia till CSN